55

DESPRE LUXUL DE ALTA DATA

Săpăturile arheologilor şi descoperirea de ornamente la epocile cele mai rpimitive ale umanităţii ne aduce la concluziunea că omul s'a născut cu o înclinaţiune naturală pentru lux.

Cele mai vechi cunoştiinţe despre om vorbesc de dragostea lui pentru împodobire!

La început moraliştii,mai târziu economiştii,au combătut luxul,considerându-l o plagă socială.Dar luxul a continuat să trăiască şi trăeşte încă în ciuda tuturora. Să-l urmărimim puţin în decursul istoriei şi să-l fixăm în câteva perioade mai caracteristice.

La romani luxul public şi privat au cunoscut cele mai variate forme. Cu mici oscilaţiuni luxul a trăit la Roma atâta vreme cât a trăit şi poporul român.

Impăratul era persoana care-l personifica mai bine şi de la el a trecut asupra noblеţei romane şi s'a întors ca o molimă asupra poporului.

Caligula,Nerone,Claudiu şi Vespasian au impus luxul până la nebunie.-

Caius ~~Caligula~~ Caligula,apare pentru prima oară pe tronul imperial în veşminte orientale,veşminte de mătase şi de prupură,acpperit de perle şi cu colliere.

El era mare iubitor de haine scumpe şi scolpitoare,precum şi de tot ce era risipăt provocătoare.-

Si Nerone impinge mania lui de lux până la absurd.El nu punea niciodată aceiaşi haină de două ori,purta o diademă care costă 4 milioane de sesterţi, pescuia cu o plasă aurită,compusă din fire de purpură.

Călătorea cu o mie de trăsuri,iar oameni din cortegiul său purtatu tot felul de colieuri şi brăţări.

Călătoria lui Neron în Grecia a depăşit tot ce se făcuse până la el în materie de pompă şi străluciri.
Urmat de o armată întreagă de comedieni,mzicanţi şi saltimbanci ,el încerca să-şi alunge gândurile cari puteau să-l tulbure,călătorind într'o ţară care-i oferea ceva nou.

Intoarcerea să triumfală la Roma s'a făcut cu mare pompă ai etala cele 1800 coroane pe care le-a adus din Grecia.El vine pe carul triumfal a lui August,alăturea de musceanul Diodor.Era îmbrăcat în hlamidă sămănată cu stele de aur şi ţinea în mână dreaptă laurii jocurilor pitiene.-

Cortegiul lui se compunea din 5000 de oameni,toţi îmbrăcaţi strălucitori.

In tot drumul lui triumfal pământul a fost semănat cu flori şi panglici de purpură.

Dar chiar încendirerea Romei,a fost ordonată de acest împărat nesăbuit,pentru a o reconstrui după planurile sale fantastice.Noua Romă urma să se numească Neropolis pentru a-i eterniza numele.

Luxul roman nu se limita numai la persoana împăratului:Marele public avea şi el nevoie de lux ,pentrucă el plutea în aer.Impăratul,era farul care strălucia în jurul lui fiecare dorea să fie atins măcar de o rază luminoasă.

Statul socotea că este datoria lui să intreţină spiritul public în acest sens şi construiră amfitratre,circuri,arene,în care se jertfeau oameni,animale şi bani.

Când banii Statului nu erau îndestulători, împăratul contribuia cu banii lui.

Pentru a-şi da cineva seama de cheltuialile ce se făceau pentru aceste scopuri voi arată că, în timpul împăratului Probus s'au introdus într'un amfiteatru 100 de lei, 100 de leoparzi din Libia, o sută de Siria, o sută de leoaice, trei sute urşi şi 600 gladiatori, iar într'o vânătoare, cari s'a făcut în circul plantat cu arbori mari, s'a introdus o mie de struţi, o mie de cerbi, o mie de proci sălbatici, o mie de căprioare, pe care publicul urma să le vânăze .-

Subt Antoniu s'au omorât o sută de amimale sălbatice într'o singură reprezentaţie. Printre astfel de animale se găseau: tigri, hiene, rinoceri, crocodili, hipopotami şi lei.

Ce trebue să fi costat aceste spectacole când numai sub domnia lui Titus au fost omorâte în arenă nouă mii de animale sălbatice!

Deja sub vechea republică cheltuelile pentru plăcerile publicului erau exorbitante şi totuşi ele nu erau indestulătoare.

La cheltuelile Statului se mai adăugau subvenţiile edililor şi participarea oamenilor bogaţi.-

Lumea bogată din Roma veche contribue de multe ori la întreţinerea luxului imperial.-

Se ştie că împaratul Claudiu şi-a satisfăcut luxul şi rafinamentul ospeţelor sale fără prejudiciu pentru tezaur. El se invita singur la cei mai bogaţi cetăţeni ai imperiului. Intr'o zi s'a anunţat la masa unui bogataş, împreună cu 600 de oaspeţi şi împaratul a prânzuit împarateşte!

Intr'o societate care traia parcă pentru plăcerile de fiecare moment ara firesc ca toată lumea să se îndrumeze spre lux şi nebunie. Incepând de la masă şi sfârşind cu spectacolele publice totul era provocări şi desmăţ.-

Cultul meselor bune mergea atât de departe încât romanii se pretau la adevărate barbarii pentru satisfacerea poftelor lor culinare.-

Pentru a îngraşa pepeliţele le scoteau ochii; pentru a îngraşa porumbeii la ţaia picioarele, îilăsau în cuiburi şi îi îndopau. Dar şi mai sălbatic era faptul de a hrăni peşti cu carne de sclav pentru a le da un gust delicat.-

Mesele romanilor bogaţi erau spectaculoase şi rituale. Mai înainte de masă tinerii sclavi îţi scoteau încălţămintea spalându-ţi picioarele şi mâinile, alţi sclavi îţi curăţeau unghiile de la picioare cu o repeziciune uimitoare.-

Odată masa servită, învitaţii se încoronau de flori naturale sau artificilae, dar totdeauna parfumate.-

Toată lumea erau cu părul parfumat, fie că parfumurile erau procurate de gazdă fie că erau aduse de oaspeţi.-

La mesele oamenilor bogaţi se serveau mâncări savant preparate de tot felul de specialişti.-

Se începea cu aperitive: măsline, smochine, ouă şi salaturi, apoi se servea pescării, fripturi, păsări, vânaturi preparate în diferite chipuri.-

Vinurile le parfumau cu esenţe de trandafirii şi alte flori ,aducându-le di din depărtări.

Se citează ospăţurile celebre ale generalului Lucullus precum şi acelea din vremea lui Seneca,la care se împodobeau mesele cu flori aduse cu vapoarele din Egipt.

Pliniu vorbind de lumea bună din timpul său spune că această lume se plăcea să fie nu stropită ci unsă cu parfumuri.El povesteşte că un simplu particular îşi ungea păreţi de la cameră de baie cu parfumuri şi că alţi turnau esenţă de parfumuri în baia lor.

Dar ceia ce este mai important spune Pliniu,e faptul că astfel de obiceiuri ajunsese să prindă până şi la popor,chiar printre soldaţi.

După sfărămarea imperiului roman,la începutul eviului mediu luxul nu mai juca rolul preponderant de altă dată.

Feudalii nu dispuneau nici de mijloacele de care au dispus împăraţii romani şi nici viaţa lor veşnic frământată nu le permitea o desvoltare exagerată a luxului.

Castelurile feudale din veacul al 11-lea,nu aveau nici confort nici lux. Mesele erau abundente dar nu luxoase.

Seniori purtau blăni din Armenia,din Siberia,dar aceia ce nu şi puteau permite cheltuiala mai mare,purtau vulpi,pisici,iepuri şi blănuri de oaie.

Stofele şi mătăsurile se fabricau în castele sub supravegherea seniorilor.

Pe la finele eviului luxul îmbrăcămintei începe să se desvolte luând forme exagerate.

Ducele de Orleans ,fratele lui Carol al VI,purta haine femenine şi anume purta o rochie garnizită cu perle şi erau scrise în broderii toate cuvintele unui cântec cu ajutorul a 568 de perle.

Seniori purtau enorme coliere de aur care atârnau de la gât pe piepturile lor.Veşmintele erau încărcate cu pietre ce reprezentau figuri de animale,după moda monarhului,care purta o rochie supra încărcată de rândunelele de argint, ţinând în ciocurile lor câte un taler de aur,astfel încât erau 1.400 taleri suspendaţi în diversele părţi ale costumului.

Sfârşitul feudalităţăi aduce cu sine un rafinament deosebit al meselor şi al artei culinare.-

La bizanţ luxul era ameninţător.

Invăţatul profesor Charle Diehll susţine că mai gravă decât demoralizarea politică,demoralizarea socială a fost una din cauzele principale de decadenţei şi de ruină a imperiului Bizantin,.-

De la împărat şi până la cel din urmă cetăţean,toţi au pasiunea circurilor şi spectacolelor de hipodroame.

Viaţa bizantimă făcea dovada unii lux şi a unei eleganţe dintre cele mai rafinate.

Bogăţiile locuinţelor particulare nu cedau măreţiei palatelor imperiale. Zidurile apartamentelor erau tapisate cu marmoră, mozaic sau picturi, reprezentând diferite evenimente istorice sau scene mitologice.

Mobilierul era de asemenea foarte luxos, ornat cu incrustaţiuni de sidef şi fildeş sau impodobit cu plăci de emial strălucitor.

Acelaş gust îl găsim în bijuterii şi costume.

Femeile au jucat un rol de primul ordin în răspândirea gustului pentru lux şi risipă.

Istoria păstrează numele câtorva curtezane care prin felul lor de viaţă au provocat atacurile cele mai vehemente ale sfinţilor părinţi.

Sfântul Ion Hrisostom condamnă venirea la biserică a femeilor luxos îmbrăcate şi impodobite cu obiecte preţioase zicând:" Pretutindeni este detertabil a purta aureturi, dar mai cu seamă când vii la biserică, când stai alături de cei săraci. Gândeşte-te aşa dar, pe lângă câte stomaxuri înflămânzite treci cu această înfăţişare a ta, pe lângă câte corpuri goale cu acest chip al tău, diavolesc. Cu cât este mai bine să hrăneşti nişte suflete înflămânzite, decât să-ţi străpungi loburile urechilor cu bijuterii scumpe suprimând în zadar hrana a mii de săraci:".

Vă avetizez le spunea el într'o predică ,-dacă nu vă amendaţi am să vă alung din Biserică.-

Toată lumea ştie că Ludovic al XIV a fost cel mai fastos monarh din Europa, dar nu toată lumea ştie că luxul din epoca sa n-a fost creiat de el ci de financiari timpului .....

Chiar Ludovic al XIV -lea scria în memoriile sale, că "Oameni de afaceri acopereau malversaţiunile lor prin tot felul de artificii şi le descoperea pe dealtă parte printr'un lux insolent şi îndrăsneţ".-

Chiar mari miniştri Mazarin, şi-a făcut imensă lui avere din delapidarea fondurilor publice şi din specula financiară.

Din inventarul minunilor lumei găsit în palatul Mazarin (1649) se poate vedea în ce consta averea lui.

Acolo se găseau paturi de fildeş ,dulapuri de abanos sau baga, tablouri suportate de 4 lei în cupru aurit, statuile lui Alexandru şi Cezar în porfir, mese de marmoră sculptate, scaune mecanice care permitea să te ridici sau să te cobori prin ajutorul unor resorturi, candelambre de cristal şi oglinzi ornamentate şi tot ce cunoştea lumea din vremea ceia.-

Era firesc ca Mazarinia fost întunecat de măreţia strălucitoare pe care o întâlnim la reşedinţa din Vaux a lui Fouquet, arendaşul impozitelor din Franţa lui Ludovic al XIV-lea.

Reşdinţa lui Fouquet devine cea mai frumoasă reşedinţă din lume. Minunile ei servesc de model pentru Versaille; apele ei abundente murmurau în cascade în mijlocul unor vase împodobite cu flori.

In tot cuprinsul parcului erau răspândite ,nimfe, fauni şi naiade, boschete misterioase şi scări de marmoră decorate cu porfir .-

Un contemporan ocupându-se de toate aceste spunea: Crezi că vizezi când vezi această ingrămădire de minuni, la un particular, această cantitate de fântâni arteziene această vastă pânză de ape acoperite de bărci pictate şi aurite, această ~~fermecătoare~~ încântare ce o oferă apartamentele şi parcul de la Vaux.-

Se spune că numai ormamentarea reşedinţei a costat 30 milioane,adică mai bine de un miliard de lei în monedă noastră de astăzi.

Acest lux era atât de exgarat încât Ludovic al XIV îl considera ca o sfidare.

In ziua de 17 August 1661 Fouguet face o recepţie la reşedinţa lui,care a revoltat pe rege,din cauza exceselor de cheltueli pe care le-a făcut cu această ocaziune.-

La această petrecere s'a făcut o loterie pentru invitaţi.Nu era nici un număr liber.Loturile erau acoperite cu bijuterii,costume superbe ,arme de preţ,caii de lux şi alte asemenea bucuri.

Numai masă de la această serbare a costat 120.000 livre de atunci, fiind dirijat de celebrul bucătar Vatel şi servită la 6000 invitaţi.

Se socoteşte că au fost 36 duzini de farfuri de aur!.-

Chiar în seara acelei zilei memorabile Fouquet a fost arestat,din porunca Regelui şi dat în judecată,acuzat de jaf şi delapidarea banilor publici. Judecători l-au comdamnat la surghiu şi confiscarea averei.-

Dar luxul a continuat să trăiască şi la Curtea Ludovicilor şi la curţilor oamenilor bogaţi.

Revoluţia franceză a pus frâu acestei flagel social,creind o lume şi o mentalitate nouă în Europa de astăzi.-

Până aci ne-am ocupat de istoria luxului.Dacă am încerca însă să dăm o definiţiune acestei cuvânt ne-ar fi foarte greu,deoarece el se aplică la fapte diverse şi relative.

Aproape nu există articol de consumaţie curentă care să nu fi fost considerat ca articol de lux atunci când a fost folosit mai întâi....Ceaiul,cafeau,zahărul şi o serie de alte articole cari astăzi sunt obiecte de prima necesitate a maselor consumatoare,altădată erau considerate articole de lux.

Cred totuşi că luxul se poate caracteriza în felul următor:folosinţa unor bucurii costisitoare şi care au ca scop o satisfacere a vanităţei şi gustului de ostentaţie,chiar după această difiniţie se înţelegeau altădată drept lux aceiace ce astăzi nu poate fi socotit ca atare.

Astăzi cămaşa nu poate fi socotită artmcol de lux.Preţul unei cămăşi este atât de unic încât oricare îşi permite luxul de o cumpăra,pecând în secol al 17-lea ea era foarte scumpă şi săracă.Un istoric vorbind de vanitatea spaniolilor din aceasta epocă spune că oamenii în loc să şi cumpere mai multe cămăşi obişnuite nu cumpărau decât câte una şi fină,stând în pat timpul cât trebuia pentru a o spăla, sau se îmbrăcau fără cămaşe.

Pietrele scumpe şi bijuteriile au fost considerate totdeauna ca lux,pentru că ele au insemnat totdeauna o sfidătoare manifestare de bogăţie şi pentrucă ele nu au servit niciodată la altceva decât la împodobirea oamenilor pentru satisfacerea vanităţilor lor deşarte.

Astfel socotit luxul el este desigur o plagă socială,şi este uşor de înţeles dece Seneca,sfinţi părinţi ai Bisericei creştine şi economiştii l-au combătut cu atâta vehemenţă.-

Luxul adevărat trebue conbătut cu toată energia pentrucă el este un factor de provocare şi disoluţiune socială.

Din cercetările istorice constatăm că el ia ființă în deosebi în țările și sub regiunile cari permit înbogățirile prin jaf și fraudă.

Luxul din timpul minorăți lui Ludovic al XIV și de mai târziu s'a putut naște din abujurile făcute cu administrarea finanțelor publice.

Cheltuelile somptoare în mijlocul sărăciei generale este o provocare, care întotdeauna a dus la reacțiuni populare.-

Decâte ori o societate este cuprinsă de boala luxului de atâtea ori ea se îndreaptă spre mișcările revoluționare pe care minunea și nimica nu le poate opri.

Comparând trecutul cu prezantul trebue să recunoaștem că deșinumărul oamenilor bogați a sporit considerabil, luxul este într'o permanentă scădere.

Ce înseamnă așa zisul lux de astăzi, al femeilor care-și etalează blănurile sau pietrele prețioase față de ceiace ce am văzut că era mai de mult și ce sunt banchetele și mesele oamenilor bogați de astăzi, sau chiar mesele regale față de ospățurile sardanopalice de altă dată?

Dealtfel luxul a fost lovit de moarte din momentul în care s'au desfințat priveligiile de clase.

Astăzi nu mai există deosebire de îmbrăcăminte care să distingă clasele sociale și care să sporească.vanitatea oamenilor de a se deosebi prin haine.-

Blochausurile din marile orașe au nivelat stările de locuit în așa fel încât astăzi aproape toată lumea trăește în aceleași condițiuni.

Bogătașii de astăzi nu mai simt măcar nevoile celor de altădată.

Cine îl vede pe Ford sau cine l'a văzut pe Rockfeller dându-se la prânzurile luxeriante de altădată sau purtând costume care să coste milioane ,ca în trecut?

Aceasta nu înseamnă însă că oameni mai puțini bogați nu practică luxul și astăzi cheltueind peste puterile lor pentru scopuri de ostentație!

In contra acestor din urmă trebue dusă lupta.

Dar mai util decât aceasta este lupta ce trebuie să o ducă fiecare dintre noi pentru ridicarea nivelului de viață a celor mulți, pentrucă cel puțin nevoile pe care le simte omul civilizat de astăzi și le simtă și cel din urmă om din colectivitate.-

XXXXXX